

TÜRKİYE EKONOMİSİ

HAFTA – I

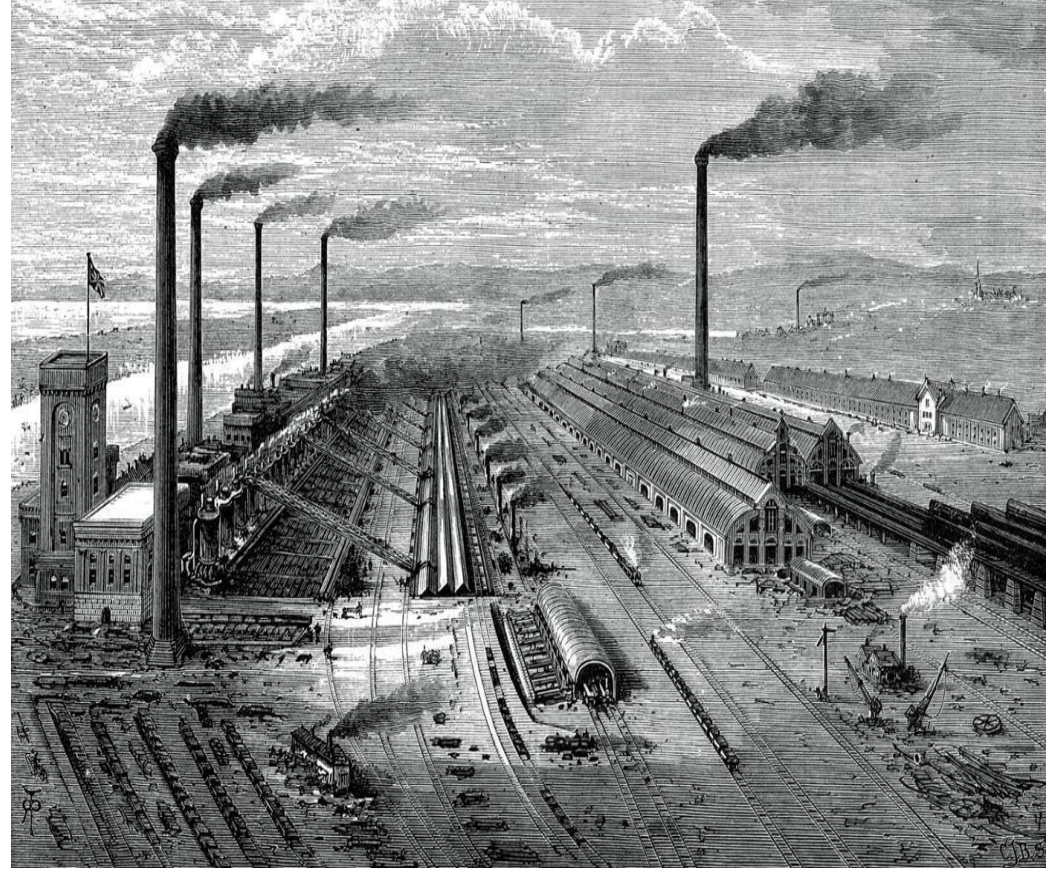
Osmanlı'nın Son Dönemi

Dr. Öğr. Üyesi Süha ÇELİKKAYA

İktisat Bölümü - 516

Osmanlının Yıkılış Süreci

- 17.YY topraklar en üst noktadaydı.
- Ekonomik açıdan tarıma dayalı bir ekonomi vardı
- 18.Y.Y. İki önemli olay
- I- Sanayi Devrimi
- James Watt 1764 Buhar Makinesi
- 2 – Fransız İhtilali
- 1789 Ulus Devletlerin ortaya çıkışı

İngiltere ve Diğer ülkeler korumacı bir yapıya sahipken Osmanlı Devleti gümrükleri açmak zorunda kalmıştır.

Merkantilizm

The Mercantilist Argument for Colonial Expansion

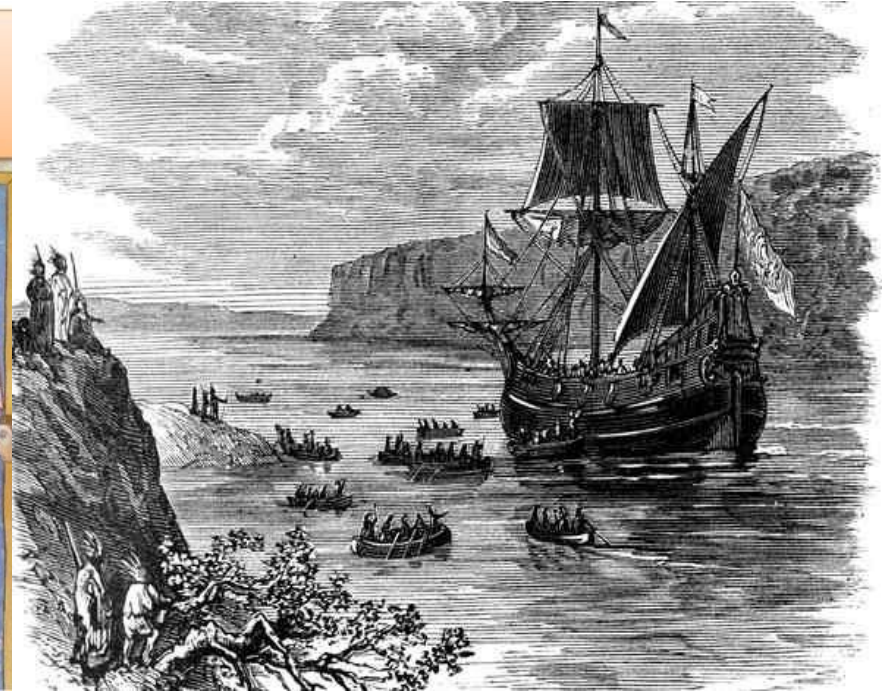
Source: Philip Dorf, *Our Early Heritage: Ancient and Medieval History*,
Oxford Book Company (adapted)

Osmanlının Yıkılış Süreci

Süreci hızlandıranlar

- 1) Sanayi Devrimi ticarete yeni yolların keşfine yol açmıştır. İpek yolu önem yitirmiştir.
- 2) Sanayi devrimi ile yaygınlaşan mallar yeni keşiflerle gelişmiştir.
- 3) Merkantilist düşünce neticesinde ortaya çıkan altın gümüş fazlalığından kaynaklı enflasyon

THE GREAT GEOGRAPHICAL DISCOVERIES

Osmanlının Yıkılış Süreci

- 1854 İlk borçlanma 1874 15 kez
- 239 milyon TL öde 127 m.TL al
- 1881 Düyûn-û Umûmiye
- Son 50-60 yıl sermaye denetimi bozuldu.
- Dış borçlanmaya gidildi
- Tedavülde
- Farklı bozukluklar
- Osmanlı Bankası parası banknotu
- Birçok farklı ülke parası
- I. Dünya Savaşı 1.5 milyondan 160 milyona çıkan banknot miktarı ve altın lira tedavülden kalktı.

Düyûn-û Umûmiye gerekirse vergi gelirlerine el koyabiliyordu.

Osmanlının Yıkılış Süreci

- Tarımsal üretim Türkler
- Sanayi ve hizmetler Yabancı ve azınlıklar
- Mali açıdan bakıldığında;
- Azınlık ve yabancılara tanınan ayrıcalıklar sebebiyle vergilerin büyük kısmı tarımdan elde edilmektedir
- Sermayenin dış kaynakları
- 1. Dış borçlar 2. Yabancı Sermaye Yatırımı

Osmanlının Yıkılış Süreci

- Yabancı Sermaye Yatırımı
- Bankacılık ve sigortacılık, ticaret
- Demiryolu, elektrik, su, havagazı v.b. Altyapı
- Ağır sanayi yerine hizmetler Alanında yoğunlurlar.

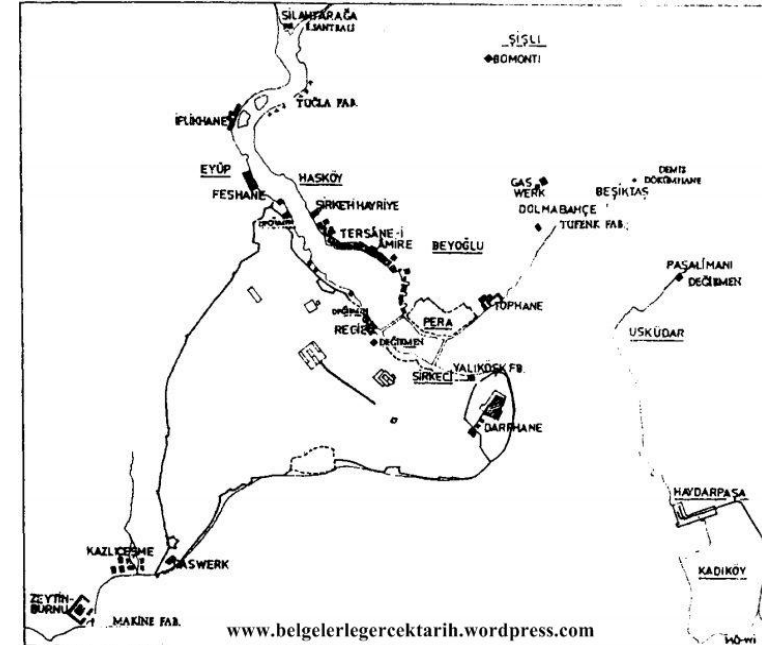
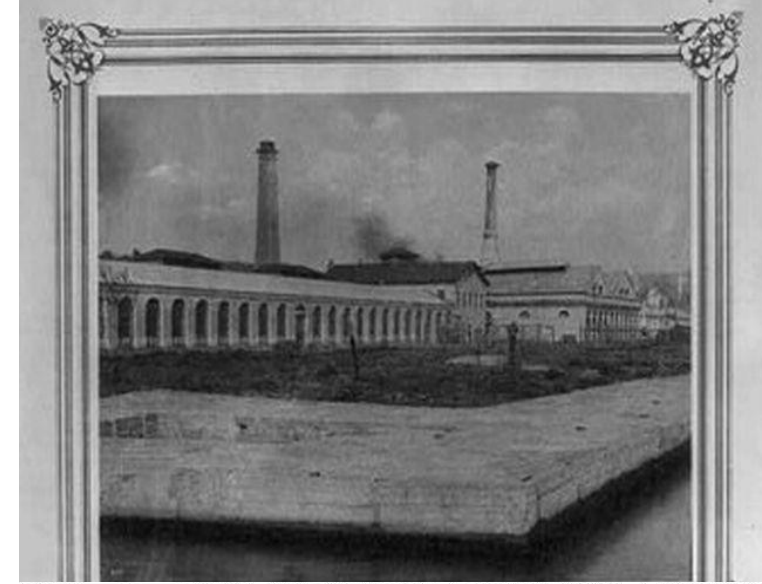
Y.S.Y.

%44 Fransız

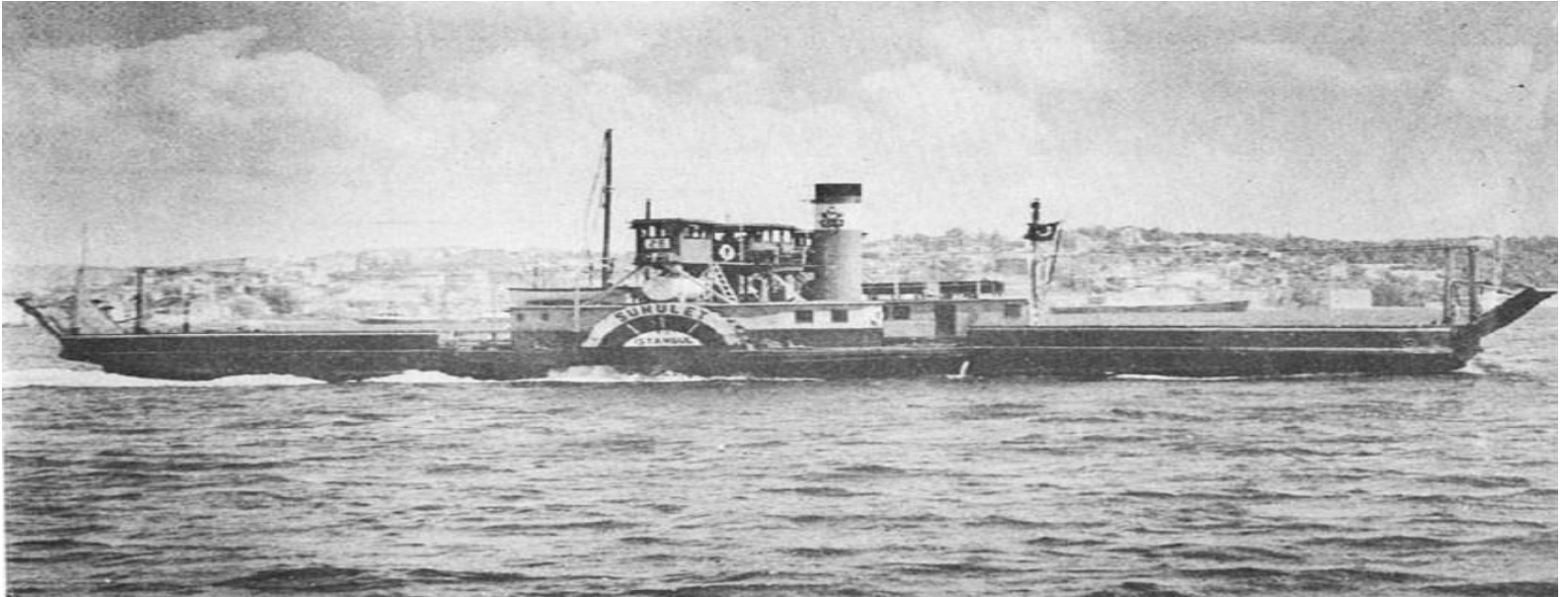
%34 Alman

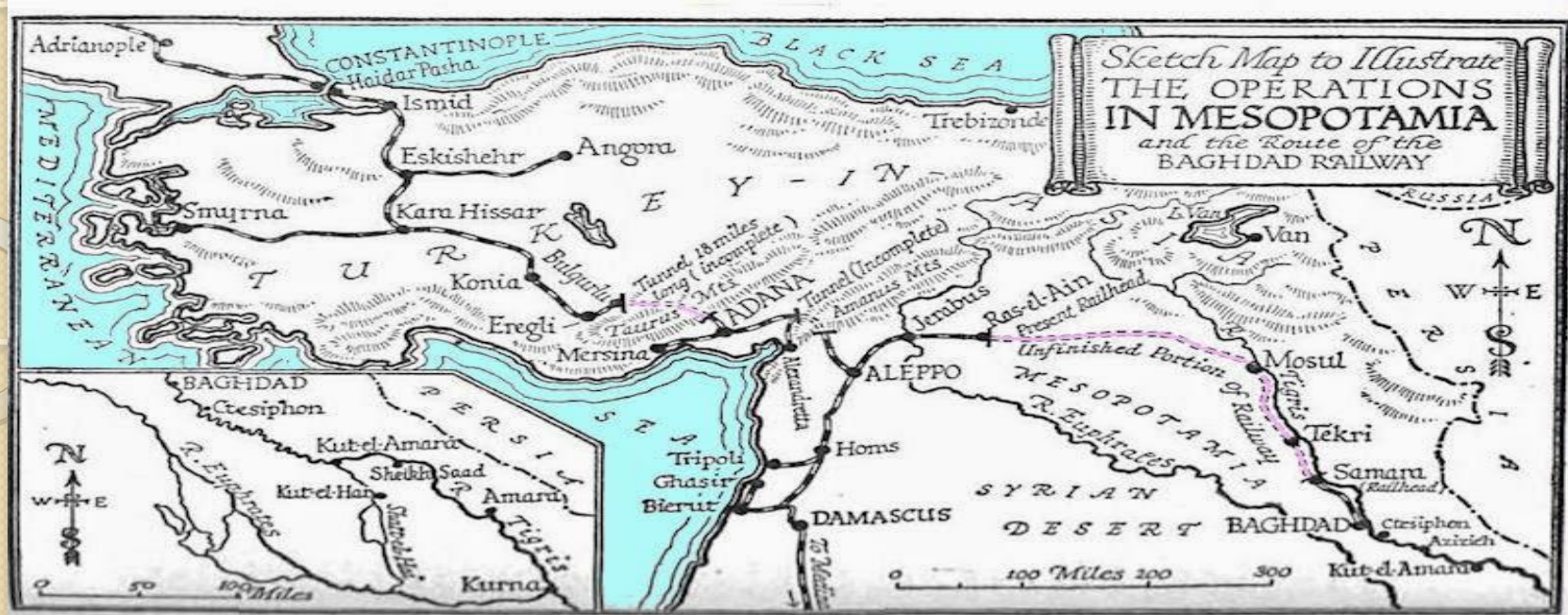
%17 İngiliz

Yapılan Y.S.Y.'lerinin %68'i demiryolu

Fevaid-i Osmaniye Vapur Kumpanyası

29. SMYRNE — La Station de la Pointe

Osmanlının Yıkılış Süreci

- Demiryolundan sonra Y.S.Y'leri en çok bankacılık ve sigortacılık alanındadır.
- Devlete borç verme ve bankacılık o dönemdeki en kârlı yabancı yatırımlardır.
- Getiri oranı olarak demir yolları % 2 iken;
- Bankacılık da bu oran %11 kadardır.
- Y.S.Y' de
 - Ticaret İngilizlerin
 - Bankacılık ve Sigortacılık Fransızların
 - Demiryolları Almanların tekelindedir.

Tarıma Dayalı Ekonomi

- Toprak mülkiyeti devlete aittir. Miri Arazi idi.
- Düzen giderek etkisini yitirince;
 - toprakları satışa çıkarma,
 - Vergi toplama hakkını girişimcilere devretme
- 1858 toprak yasası özel mülkü benimser.
- Pazar için üretim de toprağın özelleşmesine yol açmıştır.

Tarımda buharlı pulluk
1863 Kredi Kooperatif – 1888 Ziraat Bankası
Konya Ovası Sulanması
Tarım Teknik Okulları

Maden Üretimi

	Türk	Azınlık	Yabancı	Toplam
1902	43	7	50	100
1905	33	2	65	100
1907	38	2	60	100
1909	23	5	72	100
1911	20	5	75	100

Yabancıların %80'i Fransızlardır.
1861 Maden Yasası
İşletim hakkı 10 senedir.
1906'da 99 senelik işletim hakkı geldi.

Sanayi Büyük iş yerleri Durumu

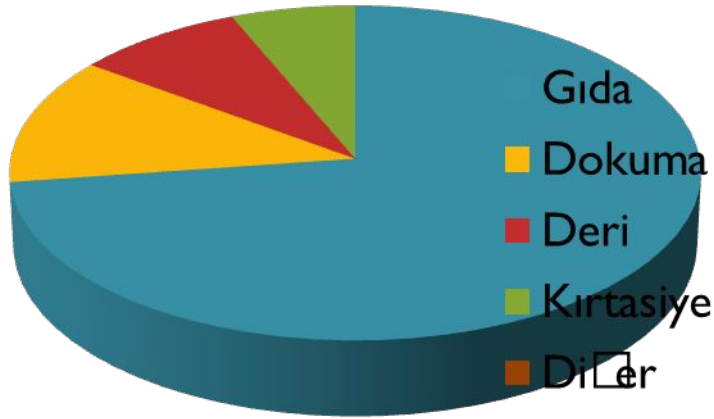
Sektör	İşyeri sayısı	Toplam Çalışan	İşyeri Başı Çalışan	Sanayi Üretimi Sektörel Dağılım
Gıda	75	3916	52	70,3
Dokuma	73	6763	93	11,9
Deri	13	1270	98	8,3
Kırtasiye	51	1267	25	6,1
Kimya	11	131	12	2,2
Ağaç	24	377	16	0,8
Toprak	17	336	20	0,3
Toplam	264	14060	53	100,0

Osmanlı'da Milli Gelirin Sektörel Dağılımı

	1907	1913	1914
Tarım	11385	10422	13060
Madencilik	165	156	105
İmalat Sanayi	2230	2551	2443
İnşaat	-	612	442
Yurtiçi Gelir	20336	20369	22496
Milli Gelir	20187	20266	22393
GSMH	21920	22143	24107
KBMG	824	874	1072

Sanayi Üretiminin Sektörel Dağılımı ve Anadolu Sanayisinin Durumu

Sektörel

Sektör	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı	İşyeri Baş. Ort. İşçi
Dokuma	20057	35316	1,76
Deri İşleme	5347	17964	3,36
Madeni Eşya	5273	8021	1,52
Gıda	1273	4493	3,52
Ağaç İşleri	704	3612	5,13
Kimya	337	802	2,38
Toplam	33058	76058	2,30

Ulaştırma

- Kâr garantisiyle işletme hakkı tanınarak 4000 km yaklaşık demiryolu yapılmıştı.
- Demiryolu Yapımının Etkileri
 - 1- Yapımı için gerekli olan hammaddenin üretimini arttırması
 - 2 – Götürüldüğü bölgenin pazara açılmasının sağlanması

Denizcilik ise kabotaj haklarından kaynaklı yabancıların egemenliğindeydi.

Bankacılık

- Bank-ı Der saadet 1847
- (İtalyan-fransız)
- 1856 Osmanlı Bankası
- (İngiliz)
- Bank-ı Şahane-i Osmani 1863

Dış Ticaret

- Dış satımı sınırlanmalı –
- Dış alım arttırılmalı
 - Amaç: mal sunumunu arttırarak fiyat kararlılığını sağlamak.
- 19.YY'dan itibaren vergilendirme arttırılmıştır.
 - 1.Yerli üretimi korumak
 - 2. Kamu gelirlerini arttırmak
 - Dış ticarete İngiltere'nin payı yoğundur.

Nüfus

- 1844- 27 milyon
- 1880-84 29 milyon
- Kuruluş yılları 14 m.
- 2000 65 milyon
- 2015 79 milyon